СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 266. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 14 листопада 1932. VOL. XL. No. 266. Jersey City, N. J., Monday, November 14, 1932. THREE CENTS.

КУБА ОРҐАНІЗУЄ ДОПОМОГУ ЖЕРТВАМ БУРІ

БОРОТЬБА ПРОТИ ГОЛОДУ, ХОЛОДУ Й ЕПІДЕМІЇ.

ГАВАНА (Куба). — Число жертв бурі обчисляють нині на 300 до 1,500 осіб. Ранених є до 700. Це в самому тільки Санта Крус-дель Сур. В околичних місцевостях є теж жертви в людях, яких число ще не відоме.

Кубанський уряд та суспільність напружують всі сили для допомоги жертвам бурі. Ходить передовсім про усунення трупів, щоби від них не пішла пошесть.

Звичайно де їх більше, там їх палять. Далі іде про доставу медикаментів, поживи й одіння. Накінець, про виставлення для бездомних якогось даху над головами.

В навіщеній бурею околиці оповідають про ріжні ратунки, деколи справді неймовірні. Багато людей виратували морські рибалки своєю осторожністю про надходячу бурю.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД СТОЇТЬ ПЕРЕД ПИТАННЯМ СПЛАТИ ВОЄННИХ ДОВГІВ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд уже дістав ноту анґлійського уряду в справі сплати воєнних довгів. Хоч нота ще не подана до публичного відома, то знають про неї, що Анґлія просить відложення сплати рати, яка припадає на 15 грудня, подаючи за причину тяжкий економічний стан краю. Подібну ноту вислала теж Франція. Крім цього сподіваються подібної ноти від Італії.

Ці ноти ставлять перед урядом конечність вирішити справу воєнних довгів. Справа мала би бути вирішена до 15 грудня, але не може її вирішити самий уряд без конґресу. Та цей конґрес збирається на наради аж 5 грудня, а за 10 днів до упливу речення сплати рати воєнних довгів він певно не буде міг приступити до справи, а тим менше її вирішити. В цій трудности звертають увагу, щоб над пропозицією анґлійського уряду розвести дискусію між урядами про сплату довгів, а тимчасом відложити сплату довгів до часу, коли про справу буде заключена угода.

КОНҐРЕС ПЕРЕД СПРАВОЮ ПРОГИБІЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Велике зацікавлення в політичних кругах викликує справа прогибіції. Демократи, котрі підчас виборчої аґітації обіцяли пиво, хотіли встарчитися в слові й перевести відкликання прогибіції вже на цій сесії, що збереться дня 5 грудня. Та між самими демократами в цьому конґресі є ще багато прихильників прогибіції, а ці можуть повести обструкцію проти пропозиції й унеможливити ухвалу.

Виходилоб, що ухвали проти прогибіції так скоро не буде. Тому й уряд мусить далі виконувати прогибіцію по своїх найкращих силах. Вудсток, прогибіційний адміністратор, так і каже, що він веде прогибіцію далі, як досі.

ПРЕЗИДЕНТ ВЕРТАЄТЬСЯ ДО СТОЛИЦІ; РУЗВЕЛТ ХОРИЙ.

ПАЛЬО АЛЬТО (Каліфорнія). — Президент Гувер вибрався зі свого дому в Стенфордськім університеті в дорогу до Вашинґтону. До його спеціяльного поїзду вийшли величезні товпи цікавих.

Тимчасом новибраний президент Рузвелт лежить у ліжку, хорий на катар. Лікарі радять йому відпочати в ліжку три дні. Він не хоче вже говорити про політику, але все таки сказав, що хотів би бачити якусь скору акцію в справі пива.

БУДУТЬ РОЗСЛІДЖУВАТИ НАЦІОНАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР АЙРИШІВ.

КЕМБРІДЖ (Месечусетс). — Е. А. Гутон, професор Гарвардського університету, оповістив, що на припоручення уряду Вільної Айриської Держави буде розведене небувале досі слідство над національним характером цілого народа. Предметом розсліду буде айриський нарід. На припоручення айриського уряду всякого роду вчені будуть старатись усталити, які признаки ціхують Айришів.

ПРОТИ „ПЕЩЕННЯ СТУДЕНТІВ".

АМГЕРСТ (Месечусетс). — Стенлі Кінґ, президент славної колеґії в цій місцевости, виголосив з нагоди інавґурації дуже цікаву промову про виховання студентів у вищих школах.

Він заявився недвозначно проти дотеперішньої практики колеґій супроти студентів. Цю практику д-р Кінґ назвав „пещенням студентів". Полягає воно в тому, що школа ставить собі за ціль вчити студентів ріжних відомостей та поведінки. Д-р Кінґ уважає таке становище фальшивим. Студентів, мовляв, не треба вже вчити: їх треба вже трактувати як молодих горожан, від яких можна сподіватися відповідного поведення. Тільки в цей спосіб школа вщіпить у студентів звичку само-дисципліни, якої так бракує американському студентови й Американцеви взагалі.

РЕПУБЛИКАНЦІ РЕОРҐАНІЗУЮТЬСЯ.

Републиканські лідери, зазнавши невдачі при президентських виборах, рішили взятися завчасу до реорґанізації партії, зближитися до проґресивних і скріпити провід. У той спосіб думають вони в 1936 році знову добитися до влади.

ІТАЛІЄЦЬ ХОТІВ ПЕРЕЙТИ НА СОВІТСЬКИЙ БІК.

На березі Дністра коло хотинської кріпости арештували цими днями румунські пограничники одного Італійця, котрий хотів дістатися тайком на совітський бік. Арештований Фернандо Торічеллі заявив, що він з фаху декоратор і в свойому рідному місті Падуї не міг знайти заняття й тому був приневолений покинути Італію та пуститися в світ за заробітком. При ньому знайшли пашпорт і 20 левів. Торічеллі сказав дальше, що всі границі перейшов без труду і дуже жалів того, що майже на ціли мусів врektися наміру. Хоч при ньому не знайшли нічого підозрілого, то всетаки відставили до розпорядимости букарештенської сиґуранци.

ЯК ПІЗНАТИ НЕСВІЖІ ЯЙЦЯ.

Перша проба полягає на тім, що яйце держиться напроти запаленої свічки. Свіжі яйця є прозорі, несвіжі — темні або мутні. Але можна випробувати ще й у той спосіб: Доторкнути язиком оба кінці яйця. Коли гострішний кінець є холодний, а округий теплий — то яйце є свіже; якщо оба є теплі — яйце є зіпсоване. Третя проба: Занурити яйце в воді: свіжі яйця підуть на дно, зіпсовані будуть пливати.

ДИВОГЛЯД.

В однім селі повіту Міляґре в південній Бразилії вродилася дівчинка, що має дві голови, чотири руки і чотири ноги, а тільки один шлунок. Дитину мають оперувати.

СКІЛЬКИ КАВИ ЗНИЩИЛА БРАЗИЛІЯ.

Обчисляють, що до дня 2-го липня 1932 Бразилія знищила (спалено або викинено до моря) 8,354,356 мішків кави, цебто 417,717,800 кільограмів. Для Польщі ця кава вистарчилаб на 50 літ.

СПЕКУЛЯНТИ ЗАПАЛЬНИЧКАМИ.

У Львові арештовано варшавського спекулянта Давида Ситка, що перемешкував у Львові й перепачкував з Відня 1,500 неостемпльованих запальничок, за які платив по 1.80 зол., а продавав по 5 зол. Крім того арештовано трох його спільників, яким відібрано кількадесять запальничок.

УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ З ГАЛИЧИНИ В РЕПОРТЕРСЬКІЙ ПОДОРОЖІ ПО СВІТІ.

Цими днями був у Чернівцях український студент-пластун зі Станиславова, П. Козло, котрий від 1929 року перемандрував цілу Европу й північну Африку, а тепер вибирається через Туреччину до Індії в цілі передання спеціяльних репортажів землі Ґандія до часопису „Неділя" у Львові, який його вислав яко спеціяльного справоздавця. П. Козло є членом спортового товариства „Україна" у Львові. Розмовляє десятьма мовами і студіює старинну культуру. Потому хоче написати памятник зі своєї подорожі, а рівночасно публікує численні статі в українській і заграничній пресі. Підчас своєї подорожі звиджує він українські кольонії і запізнається з їх життям. Його подорож має велике пропаґандивне значіння для української справи. Симпатичному і веселому землякови бажаємо численних успіхів у його тяжкій дорозі.

400,000 ТРУПІВ БЕЗ ГРОБУ.

Хоч Франція має багато безробітних і хоч маґістрат міста Рем постійно оголошує, що потребує робітників, — ніхто не зголошується. Річ у тім, що ці робітники малиб упорядкувати поле боротьби біля узгіря Льорет, де є невідповідно погребаних 400,000 німецьких вояків. 14 літ минуло від закінчення війни, а узгіря досі не упорядковане. Досі біля Рем зложено в братнім гробі 21,000 жовнірів, а ще треба зробити те саме з 400,000. І ніхто з безробітних до тієї праці не хоче ангажуватись, бо треба мати сталеві нерви, щоби видержати серед тої понурої мертвецької атмосфери.

ЛІСОВА ЖІНКА.

Підчас полювання на оленів у скільських лісах побережники натрапили на около 25-літню жінку, оброслу волоссям на всьому тілі. Як вона побачила їх, скрилася з криком у криївці. Її зловили та відпровадили до Ґредльової. Тут її викупали, приодягли та відвезли до скільського міського уряду. З арешту випустили її небавом, бо вона нешкідлива, зате дуже багато їсть і скільська громада має клопіт. У лісі жила ця жінка два роки ягодами та грибами.

ЯК СТРІЛЯЄ ПОЛЬСЬКА ГРАФИНЯ.

У Вілянові в гр. Браніцьких відбувалося полювання. Одна з пань, що брала участь у полюванні, замісць до куропатви, стрілила до трох жінок, що сиділи в борозні на ниві бараболь. Усім тром графиня поранила лице й голову.

УТОНУВ ПОЛЬСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

Біля данського острова Анґольт утонув польський корабель „Немен". Корабель утонув внаслідок зудару з моторовим шведським судном. Залогу корабля вдалося вратувати. „Немен" віз транспорт угля з Ґдині до Швеції.

УКРАЇНСЬКИЙ СВЯЩЕНИК ОБРОСЛИЙ ПОЛЬСЬКИМ МЯСОМ.

Сумний примір дає своїм громадянам о. Юстин Ільницький, парох Семигонова коло Стрия. Недавно мав він у городськім суді в Стрию процес зі своїми парохіянами, Стасем Ляхом і тов. зі Семигонова. Поминаючи дуже немилий зі суспільного та релігійного становища підклад цілого процесу, що провадився до ч. спр. I Св. 1513/31, вразило всіх слухачів розправи надзвичайно це, що український священик, слуханий як сторона в суді, зізнавав і промовляв тільки по польськи і навіть підписався по польськи. Був заприсяжений як сторона і був би певно ще й присягу зложив по польськи, якби не такт судді, Поляка, що сам провів роту присяги в українській мові. О. Ільницькому це не першина і він вже знаний з того, що нехтує свою мову і всюди говорить по польськи.

В БОЧЦІ ДОВКОЛА СВІТА.

Німець Леопольд Кароль Ленц і його дружина Фльоріна конечно хотіли відбути подорож довкола світа, але не мали на те грошей. Помисловий Ленц купив великанську бочку, дочіпив до неї два колеса, купив осла й поїхав з дружиною в подорож довкола світа. І в тій бочці подорожують вони вже 7 літ, і в ній уродилася їм дочка, яку везуть з собою. Переїхали вони вже Европу, Сирію, Палестину й Єгипет. Тепер переплили Атлянтик — вже кораблем — щоби в бочці подорожувати дальше по Америці.

СКИТАЛЬЦІ.

На основі обчислень ґенерального секретаріяту Союза Націй поверх міліон людей-утікачів жиє тепер в ріжних державах. Найбільше втікачів походить з Радянщини. Крім того в ріжних краях Европи жиють 166,000 утікачів Вірмен. Найбільше втікачів поселилося у Франції (біля 400,000). Сирія має 131,000 вірменських еміґрантів. Польща дала азиль 90,000 еміґрантам, з яких багато виеміґрувало дальше. Німеччина має тепер тільки 50,000 еміґрантів, Болгарія 30,000, Чехословаччина лише 10,000 і т. д. Між еміґрантами начислено 31,876 нездібних до праці інвалідів і дітей.

РОЗБІШЕНІ БИКИ.

В Віляфранс (Португалія) мала відбутися боротьба з биками. Коли 8 биків вели на арену, вони вирвалися, розбіглися по місті та закололи на смерть 2 особи, а кільканацять ранили.

СПАЛИЛА ВЛАСНУ ДИТИНУ.

У Львові арештували 20-літню Ванду Бережницьку, доньку промисловця, на донос її матери, що вбила власну неправесну дитину, яку поронила. В слідстві арештована призналася, що вдушила 8-місячне немовля і спалила в печі.

ДАЛЬША МОБІЛІЗАЦІЯ АРМІЇ В ШВАЙЦАРІЇ

УРЯД СПОДІВАЄТЬСЯ ЗАВОРУШЕНЬ ПІДЧАС ПРОТЕСТАЦІЙНОГО РОБІТНИЧОГО СТРАЙКУ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Стейтовий уряд наказав негайно змобілізувати третій полк піхоти та один батальон ляндвери. Мобілізацію армії уряд переводить тому, щоб недопустити до нових робітничих заворушень підчас загального протестаційного робітничого страйку, який проголосили юнії.

Страйк цей має бути лише в стейті Женева, але можна сподіватися, що він перекинеться на цілу рупублику. Робітничі юнії закликають робітництво до загального страйку на знак протесту проти вбивства військом 10 осіб, коли соціялісти та комуністи старалися розігнати віче націоналістів. Таксамо в Льозанні та в Берні пороблено воєнні приготування, щоб недопустити до заворушень.

Поліція арештувала комуніста Ніколе, який є послом до парляменту й редактором комуністичної ґазети. Він разом з Росіянином Діке керував заворушеннями в Женеві й закликав робітництво до бунту проти уряду.

ЦАРСЬКИЙ ПОХОРОН СТАЛІНОВОЇ.

МОСКВА (СССР). — Радянська Росія урядила Надії Алілуєвій, жінці Сталіна, царський похорон. Дорога труна була завалена найдорожчими цвітами, переважно хризантемами. Похоронна процесія почалася з Кремля в 3 годині дня й тягнулася вулицями Москви до найаристократнчнішого цвинтаря при Ново-Дівичому монастирі. За домовиною йшли значні військові відділи для вшанування небіжки, а кінна поліція з чекістів охороняла всі вулиці бічні й вулицю походу.

Кілька орхестр грали через цілу дорогу похоронний марш Шопена та інші марші. За труною йшли всі достойники радянського уряду на чолі з президентом радянщини, Калініном. Сам Сталін приїхав впрост на цвинтар, де він разом з іншими комісарями ніс труну небіжки при яскравому електрич- небувалій пишній церемонії похорону. На цвинтар Труну пронесено через спеціяльну арку, утворену з електричного світла біля церкви.

Тисячі народу на вулицях міста приглядалися небувалій пишні церемонії похорону. На цвинтар сторонніх людей не пустили. Ґазети заповнені похвалами померші та висловами жалю ріжних достойників комуністичних. На перших сторінках багатьох ґазет появилися величезні портрети небіжки в чорній рамці, але причини смерти ніде не подається.

СВЯТО ДНЯ ЗАМИРЕННЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Вся Европа відсвяткувала урочисто свято Дня Замирення у Великій Війні. В деяких державах відбулися величезні воєнні паради. Скрізь, де є гріб „невідомого жовніра", відбулися спеціяльні торжества біля гробу. Як звичайно, політики виголошували промови про потребу мира.

У Варшаві була величезна воєнна парада, якій проводив, не як звичайно, президент републики, але маршал Пілсудський. Польща старалася в цей день показати свою воєнну силу й ті поліпшення в устаткуванню та вишколенню армії, які вона перевела в останніх часах.

ВІДКРИТО ПАМЯТНИК ДРАГОМАНОВУ.

СОФІЯ (Болгарія). — Заходами Українсько-Болгарського Товариства відслонено в неділю, 30 жовтня на місцевому цвинтарі памятник Михайлови Драгоманову, який в останніх роках свого життя був професором софійського університету. Перед відслоненням памятника в Академії Наук відбулася академія, присвячена памяти Великого Українця.

Підчас академії говорили: проф. М. Арнаудов — заслуги Драгоманова для болгарської науки; проф. Шульгин, бувший посол УНР у Болгарії — Драгоманів як український громадський діяч і мислитель; проф. М. Паращук — Драгоманів і молоде покоління Українців. Памятник зробив різьбар професор М. Паращук.

АНҐЛІЯ МОБІЛІЗУЄ АМЕРИКАНСЬКИХ ДОВЖНИКІВ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Анґлійський уряд повідомив усі держави, котрі винні воєнні борги Америці, про те, що Анґлія звернулася до Злучених Держав з проханням відрочити чергову рату на сплату боргів. Крім того Анґлія повідомляє, що вона думає, що на майбутній льозанській міжнародній фінансово-економічній конференції справу міжнародніх воєнних боргів треба обговорити основно, щоб дійти до якогось спільного порозуміння.

Це вказує на те, що Анґлія пічне кампанію за ревізію воєнних боргів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МІСЯЦЬ ПРЕСИ

Місяць жовтень проголошено в старім краю „місяцем української незалежної преси". Цілком несподівано зійшлися редактори ріжних політичних напрямків і рішили повести спільними силами враз з тими, що є в постійнім звязку з пресою, наступ на громадянство, щоби втягнути його в ряди передплатників українських ґазет. У відозві до громадянства кажеться, що це „перший раз від свого істнування звертається до громадянства солідарно вся українська незалежна преса у своїй власній справі". А далі читаємо таке:

„Мало не кождий місяць у році присвячений якомусь товариству, якійсь цілі. Місяць Просвіти, Рідної Школи, Студентської Молоді, інвалідів, книжки і т. д. Ніколи не чули ви досі тільки про місяць тої, що є промотором, передумовою вдачі кожного діла — преси. Кожного дня стрінете в українській національній пресі заклик: Ратуйте, бо та чи інша ділянка нашого життя загрожена! Складайте жертви на ту чи іншу ціль, бо фонди вичерпані! А пише це все преса, яка сама жиє в найжахливіших умовинах, які тільки можна собі уявити".

У звязку з тою кампанією проголошено по всіх більших містах і місточках Галичини відчити на тему ваги національної незалежної преси. По тих відчитах відбувалися всюди дискусії, як прийти з поміччю нашій пресі. Який з того вислід, ще невідомо. Але одно треба ствердити: що, без огляду на вислід, такої кампанії вже давно було треба. Не треба закривати, що між культурними народами щодо преси ми, Українці, стоїмо на останнім місці. І тут замало це стверджувати і над тим жаліти, а треба з тим лихом боротись і байдужність до своєї преси всіми силами викорінювати. Треба йти і з тою справою — в народ.

Ми з Америки мали би дещо замітити зприводу відношення краєвої преси до американсько-українського життя. Та на це тепер не пора. Тому лишаємо це на боці, а зі свого боку відзиваємося до тих, котрі переплачують старокраєві часописи, щоби негайно вирівнали свої залеглости, а всіх інших взиваємо задержувати звязок з рідним краєм і ставати передплатниками краєвих національних ґазет. Це повинна бути для американського Українця така ясна справа, що про неї шкода широко писати. Підпираймо краєву пресу і пишім до краєвих ґазет, щоби вони знали, що ми тут робимо і як розвязуємо справи, звязані з рідним краєм і з Америкою.

Т. Г.

„ПОЛЬЩА — ТЮРМА НАРОДІВ"

(Докінчення)

В розділі **„Білоруська трагедія" Возка описує гірку й кріваву долю Білорусинів під польським ярмом.** Розповідає, як між Білорусинами зникли всякі ілюзії щодо Польщі. Був час, коли деякі впливові білоруські політичні діячі були повірили солодким словам Пілсудського й навіть збройно допомагали Полякам воювати проти большевиків. Але це вже минуло й не вернеться. Поляки самі зробили собі з Білорусинів найбільших ворогів — утисками білоруської мови, знищенням школи, розстрілами й тюрмами.

Возка спиняється також докладно над долею жидівства в Польщі й зазначує, що ніде нема такоє фанатичної ненависти до Жидів, як у Польщі. Це заслуга польських ксьондзів, які особливо в Страстний тиждень та на Великдень у своїх проповідях кличуть до пімсти над Жидами за розпятого Христа... Польська влада потуряє цій „культурній" діяльности польського духовенства.

Панування Польщі над німецьким містом Данціґом та над „коридором" у Прусії Возка називає „Ахилевою пятою мира в Східній Европі". Не тільки цей ненормальний розділ Німеччини, але й сама польська політика супроти Німців у Польщі веде до катастрофи. З німецьких областей під Польщею мусіли виселитися за останніх 10 років 800 тисяч Німців. „Ця вісімсот-тисячна армія, зазначує Возка, — була покликана до життя **самими Поляками** й поставлена в ряди німецьких націоналістів та ґітлерівців".

Для Польщі Пілсудського, Ґрабського, Дмовського з її шовінізмом та імперіялізмом, з пригнобленими, поневоленими народами, Возка не ворожить доброї будучности. **„Польща,** каже він, криє в собі **найбільшу небезпеку для світового мира,** творить такі умовини, які можуть вести в недалекім часі до збройних конфліктів, **до вибуху нового военного пожару або до внутрішньої соціяльної революції".** Возка наводить приклади з історії інших народів, котрі хотіли зміцнити свої держави утисками над поневоленими націями, й доказує, що такі держави саме через те мусіли розпастися: Туреччина, Еспанія, Австро-Угорщини й інші. **Утиск не-Поляків у Польщі приводить до зросту політичного недовіря до Польщі за кордоном і до недовіря фінансового.** Через те Польща не має за кордоном таких кредиторів, які моглиб їй спокійно позичати гроші.

Польща не має приятельських відносин із своїми сусідами, окрім Румунії. **Офіційна Франція має інтерес, щоб Польща була сильна, також Угорщина має певні симпатії до Польщі, як до країни реакційної, де панує шляхта над тілом людей, а духовенство над душею.** Балтійські держави — Литва, Латвія, Естонія, Фінляндія — ставляться до Польщі холодно, а то й ворожо.

Напружені відносини між Польщею та Німеччиною загально відомі. Возка зазначує, що також **відносини чесько-польські холодні.** Одна з причин цих холодних відносин — це **відношення Чехів до українського питання.** Возка наводить слова відомого чеського професора Славіка, щоб вияснити, чому між Поляками й Чехами нема щирої приязни:

„Чеський нарід, який пройшов таку гірку школу національного утиску, не може не визнати оправданости стремлінь 40-міліонового українського народа... Чеський нарід самособою ніколи не мішався активно й не буде вмішуватися в польсько-український спір, але в дусі своїх старих традицій він **стає на боці того, хто бореться за своє добре право.** Не можемо симпатизувати з українським рухом, отже не можемо дивуватися, що польські симпатії до нас не зростають".

„Польща, пише Возка, стоїть тепер перед своїм четвертим і останнім розділом. Після того буде лише здійснена вимога Вилсона, щоби була створена Польща етнографічно єдина". Чи це буде шляхом мирного порозуміння, чи може шляхом военних конфліктів — всеодно — Возка вважає, що така Польща, як тепер, може бути тільки зайвим тягаром для дальшого розвитку культурного людства.

Книжка Возки — це ціла політична подія в Чехословаччині. Аджеж **чеська закордонна політика все старалася йти спільно з Польщею.** Це виявилося, між іншим, у тім, що в часі „пацифікації" 1930 року тільки соціялістична преса в Чехословаччині гостро осуджувала польські звірства. Інщіж ґазети з огляду на „високу політику" мовчали, або навіть нападали на Українців. Я. Возці можна тільки подякувати за те, що він підніс свій голос проти варварського режіму в Польщі, яка не тільки гнобить поневолені народи, але загрожує запалити пожежу нової світової війни.

НІМЕЧЧИНА Й КОЛЬОНІЇ

Кольоніяльне питання зачинає тепер цікавити німецьку суспільність. Німці мусять оглянутись за простором, кудиб вони могли пхнути надвишку свойого населення та своєї енерґії. Це питання не сходить тепер з порядку дня й усюди дискутується. Жадається ні менше ні більше, лише звороту забраних у світовій війні кольоній.

До часу створення німецької обеднаної держави Бісмарком Німці й не думали про кольонії, бо їм важніщі були їхні власні династичні та дрібні внутрішні справи. Доперва Бісмаркови вдалось переконати Німців, що їм треба кольоній. Німці зросли в силу й кинулися за кольоніями та забрали в свої руки все те, що ще було вільне, бо інші народи вже давніше позабирали були, що краще. В 1882 році створено в Франкфурті над Меном німецьке кольоніяльне товариство, що істнує ще й досі та в останні часи дуже застивізувалось. Німці дістали були кольонії, що простором 6 разів більші за властиву Німеччину. В набутих кольоніях велась між поодинокими тамошніми племенами вічна війна.

З великим трудом вдалось Німцям успокоїти кольонії та піднести їх господарсько. Заведено відповідну адміністрацію й збудовано залізниці. Одним словом: створено основу для господарського розвою тих кольоній. В цій праці значну участь мало також німецьке кольоніяльне товариство. За 50 літ від часу набуття кольоній до вибуху світової війни заняті кольонії стали цвитучими краями. Німці працювали всіми силами. Головне, що Німці ввели, це була охорона життя та майна тубильців. Зріст культури в кольоніях є лише заслугою Німців. Позакладано було школи, введено ґіґієнічні приписи, одним словом: за тубильців дбали, як за своїх, чисто по німецьки, бо так було написано й наказано. Тубильці зрозуміли, яке добро принесли їм Німці, й тому завзято боронили кольоній перед ворожим наступом зі сторони антанти в світовій війні. По війні Німцям відібрано кольонії, мотивуючи цей крок тим, що Німці не вміють кольоніями управляти.

Якжеж фактично виглядає справа? Чи дійсно Німці не вміли управляти кольоніями? Приглянувшись ближче тому, що було Німцями в кольоніях зроблене, треба ствердити, що кольоніям краще жилось під управою німецькою, ніж під іншими, або й без усякої суверенности. Тубильці мали всякі права, німецька адміністрація поводилася з ними по приписам, одним словом: країна цвила й розвивалась.

Одначе справа має ще й другу сторону й якраз на неї звернули були інші кольоніяльні держави свою увагу. Тенденцією всіх інших кольоніяльних держав було, найдовше та використати їх якнайбільше. Ту тенденцію ведуть й нині. В кольоніях нема наділі ніяких приписів та законів. Там правлять краєві ґубернатори по своїй волі й виконують волю уряду з краю. Німці давали тубильцям повні права та свободу ділання, цебто ставили їх нарівні з собою. Інщіж держави цього не роблять. Вони признають вищою білу расу та стремлять до того, щоб інші раси використовувати, отже їм було не на руку німецьке панування в кольоніях та німецька тенденція, противна всім іншим тенденціям пануючих народів. Тому отже й закинули Німцям, що вони не вміють управляти кольоніями, не тому, щоб вони дійсно не вміли, а тому, що вони своїми методами панування викликували дисонанс в інших кольоніях.

Тепер ведеться справа кольоній. Німці домагаються їх віддачі. Здається одначе, що без зміни німецької тактики в їхньому кольоніяльному пануванні інші держави ніколи не погодяться на добровільну віддачу кольоній Німцям. Тимсамим булиб Німці засуджені на здачу своєї великодержавної світової політики й зійшлиб до другорядної европейської потуги, без впливу на світову політику.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Тов. „Зоря", **від.** 69 У. Н. Союза в Ню Йорку, Н. Й., взиває всіх своїх членів до участи в похороні бл. п. **Ігнаца Ржимського,** котрий помер 11. листопада в годині 4-тій рано.

Похорон відбудеться в понеділок, дня **14.** листопада 1932, з дому жалоби під ч. 216 Іст 7-ма вулиця, Ню Йорк, Н. Й. в годині 10-тій рано.

Уряд Товариства.

СПРАВЛЕННЯ ПОХИБКИ.

В числі 260 „Свободи" під наголовком „Посмертна Згадка" написано мильно, що Кіндрат Шамрило помер дня 2. лютого. Має бути: Кіндрат Шамрило помер 2. жовтня.

Семен Кунікевич,
секр. від. 138 У. Н. С.

———o———

В числі „Свободи" з суботи, 29. жовтня, у відділі: „Як ми помагаємо Рідному Краєви" подано, що **адвокат Т. Свистун з Филаделфії, Па.,** переслав до краю через Обеднання 25 долярів, а **має бути не 25, а 250 долярів,** як **прихід з Українського Дня.**

— Спочуваю з вами, пане. Я чув, що ваша жінка втекла з шофером.

— Е, то нічого, я й так хотів від першого відправити його.

Остап Грицай.

ПРО СМАРАҐДОВУ ОАЗУ.

Оповідання.

(3)

Така безмірна, така незбагнена була ця ніч, як безмірне і незбагнене було в пустині все: її каміністі простори і її піскові звали, жара її сонця і міць її вітрів, шляхи, які вона в собі ховала, і страждання, що на тих шляхах дожидали людину. Та поки пустинею горів її кипучий жарою день, то хоч тут і там можна було мандрівцеви добачити межі просторів довкола: межа чорних верхів одділювала землю від неба, жовто-червоні обриси пісків відрізувалися від почорнілих скель, кітловини й долини йшли глибоко в землю, а небо видвигалось так високо, що сонце сяло рівно між ним і землею.

А ніч на пустині наче не мала ніяких меж. Сріблом місяця побілений пісок землі зливався ніби в одну далечінь з небом, мягкими облаками розвівались на небесному овиді далекі верхи і скалисті верховіття, від сходу до заходу, і від півночі до полудня — вона одна:

Безмірна і незбагнена блакить.

Найчистіщими лазурами Сходу сяюча блакить пустинної ночі.

І Ассан німими устами шептав:

— Благословляю тебе, Смараґдова оазо.

Горіючо золотим блеском світили тут зорі так позірно близько до землі і такою осліплюючою безліччю, що здавалося, начеб це вони вперше від сотворення сяли всі нараз і вперше в усій своїй красі. І вся земля була ніби окутана блакитю тієї ночі та небом, вилискуючим зорями, а з землею наче тулилися до срібно-золотої киреї ночі людина і звір, дерево і ростина, каміння і пісок. Тулилися без слова і без згуку, неворушно і майже без віддиху, наче блаженні тишиною, в якій е тиша погаслого жару сонця і тиша сплячих вітрів, тиша сонних скель і дрімучих пропастей.

Цілюща, як Бог, тиша пустинної ночі.

І знову солодко було Ассанови думати про Смараґдову оазу, про її тайну та її вимріяну ним красу. І йому, вщасливленому хвидею всмирення, пригадувались тепер геройські пісні старинних поетів Арабії, Ель Мугеліль і Таабата Шарран, дико завзятого Фариса і войовничого лицаря Шанфари, і хотілось йому співати оті пісні. Співати їх голосом вогнистих духів, що бережуть садів семого раю, де на зеленому вівтарі Пророка сяє щирим золотом зброя невміручих героїв. Співати їх на хвалу лицарів волі, непримирних завзяттям і непереможних визвольним поривом, що скрізь у світі кидали невольницькі гаразди і ласки чужинецьких царів, і непоконані ніким, визивали землю і небо до бою за володарські мрії їх душ...

Смараґдова оаза, Смараґдова оаза!

І негайно Ассан підсунувся геть до верблюда, гладив його довго і, приложивши вухо до його лівого ребра, став слухати.

Але в грудях Мегері гаркотів біль, так, що Ассан просидів коло нього до рана, боячися, що він не зможе двигнутись.

І серце в нього схололо тривогою.

Але Мегері був гідний корабель пустині. Він у ночі наче подужав, а коли підлітаючі табуни египетських голубів стали сповіщати день, дався свойому панови послушно знарядити в дорогу. І ніс Ассона опісля легко і швидко, не спиняючись та не схиляючи голови, начеб божа ніч повернула йому всю давню силу.

І Ассан заспокоєний віділтхнув.

Чогож йому ще боятися?

І на хвилю він знову став думати про Марабута і його прислужників та про загадочного Тольбу.

Але в найближчій селитьбі таргійських пастухів, де Ассан востаннє дістав собі ячменю і пшона, фініків і кавунів, йому сказали, щоб не їхав на північ, а повернувся на схід.

— Чому? — спитав Ассан.

— Бо том вас жде сметь — відповіли пастухи. — А найстарший між ними сказав:

— Це Країна Смерти, Ель-Ареґ, ніким непобіджене царство пісків. Чомуж ти спішишся туди, коли тобі, Сіді, ще слід утішатися життям?

Але Ассан відповів:

— Бо мені туди дорога.

І знову вони понеслися далі. Все далі й далі, на північ від міста Тарґійців.

Та згодом Ассан зупинив верблюда, і вони стали їхати поволіше.

Перед ними почали простелюватися від овиду до овиду жовті, купами рудого піску мов червонавими снігами вкриті та скрізь завалені простори. На одному місці лежали ці піски рівними, мов рукою пригладженими площинами, де-даліж здіймались вони неворушними мов мури стінами так близько одна одної, що Ассан мусів відвалювати їх руками, щоб промостити верблюдови дорогу. То звисали піски над головами їдучих зубатими, і як каміння твердими, сталяктитами, то знову западалися нечайно і глибоко, розкриваючи перед очима мандрівців такі незглибимі пропасти, що Мегері, ступаючи високо понад ними вузенечкою стежечкою, яка під напором кожного кроку раптом обсувалася, стогнав з трівоги і тремтячи тулився до стіни пісковини, рівної, як вигладжений спад.

Довгими годинами висіли так їздець та його верблюд між бездонними, як адові глибини прірвами, і жовтими як трупи пісками, такі незначні й дрібні, такі безсилі й безпомічні, що в цих пропастях та на цих верхівцях являлись вони двома повзаючими птахами, які там, де зпід ґурдових горбів виступала чорна земля ґари, зникали з очей без сліду.

Одначе Ассан, повний нетишимої туги за країною його батьків, мріяв про те, що цей безмір пісків скінчиться й пічнеться знову гальфова левада.

Але піскові яруги щораз більшали.

Та тут Арабови ворухнула душею думка про згадані Червоним Мужем смертоносні вихри, лютуючі Великою Пустинею, і він погадав, що ті вітри тут, між пісками, мусілиб його враз з верблюдом погубити. І Ассан що хвилі поглядав, чи піски не кінчаться. Але хоч і як далеко сягав його погляд у пречисту своєю прозорістю пустинну далеч, усюди там видвигались нові піскові звали.

А тоді Ассан почав пильно глядіти на небо, прослідкуючи, яка краска небес та хмар.

Але чудова блакить пустинного неба сяла ще завжди своєю непорочною синявою.

Та коли одного вечора зійшов місяць — Араб побачив, що його круг був багровий, аж чорний.

Ассан зітхнув.

І людина і звір наче нюшили грядучу небезпеку, і вони що сили поспішали саганами тобто широкими долинами серед пропастей піскового пустиння, намагаючися ще в час покинути Країну Смерти, Ель-Ареґ.

Але ніч проминула і знову настав день, а вони ще завжди їхали між пісками. Мегеріж ішов притім, як і раніше, своїм легким трухцем, одначе Ассан почував, що недужий звір служив йому з напругою своїх останніх сил, бо всю їх дорогу значила крівава піна, що лапатими бризками спадала з рота верблюда.

А й усюди починалося щось дивне.

Така велика тиша ставала довкола, начеб у лонах землі стихало все життя, завмирав і найлекщий вітрець і найніжніший леґіт, і застигало ген німо-мертво все, що було рухом і голосом, зморожуване на відсталь миль подихом якоїсь з безвістей надтягаючої всевбивчої смерти.

Та піски Ель-Ареґа не кінчались.

А згодом чадливе омертвіння землі почало находити й на Ассана. Йому ставало душно й тісно мов у розпаленій печі. В горлі і на устах, на лицях і в носі займався в нього сухий вогонь, такий діймаючий, всю кров висмоктуючий, як і мертва духота кругом. І тепер йому, водно став привиджуватись несамовитий Тольба, але Ассан спеченими губами шепотав:

— Я вірю.

І милував він поглядом знак горіючого меча на його рамені і виглядав зорей благостинної ночі.

Але одного дня після полудня Ассан добачив на південній стороні неба прояву, яка йому зморозила серце:

Це була велика, червона хмара.

За неюж насувались тихо і грізно друга, третя і більше, а внедовзі це небо запалилось на овидах темним пурпуром, подібне в тій хвилі до підпаленого світа.

Тмяними сяйвами відкидались ті небесні вогні на землі, сповивали піски й камінні скелі багровими сутінками, і дедалі наче вогнем узялось усе:

Земля й воздух, кругосвіт і небо.

Самум іде!

(Конець буде)

ВІДОЗВА ГОЛОВНОГО УРЯДУ

ДО ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ, ЧЛЕНІВ і ЧЛЕНИЦЬ УКРАЇНСЬКОГО Н. СОЮЗА В СПРАВІ РЕФОРМИ СТАРОГО РОДУ ОБЕЗПЕЧЕННЯ.

Умова-Контракт.

Старий рід обезпечення опертий на умові **між поодинокими членами й організацією**, після вступної аплікації і грамоти контракту, полягає на тім, що **одна сторона, то є** поодинокі члени зобовязуються платити вкладки **аж до смерти**, щоби лишити „посмертну" запомогу родині, зглядно спадкоємцям, а з **другої сторони** організація, себто загал членів, зобовязалася зі зложеної частини вкладок у „посмертнім" фонді виплатити „посмертну" запомогу, коли член аж до смерти своє зобовязання дотримав.

Членські вкладки.

Членські вкладки **в тім роді** обезпечення є обчислені так, щоби лише таке „асекураційне ризико" оплатити.

Право і контроля.

Державний асекураційний департамент цей рід одобрив, що року відновляє дозвіл на його ведення і заєдно контролює та глядить, щоби він провадився точно після заключеного **контракту.**

В тім старім роді обезпечення не було умови ані оплати, які пособлили би членам того роду обезпечення користуватися **безплатним** продовженням, або готівкою в формі звороту чи позички, на **випадок,** якби члени не могли або не хотіли плачення вкладок аж до смерти **продовжувати.**

Причина до зміни.

Економічна кріза й безробіття довели до того, що многі члени мусіли свою **умову „зломати"** і, перестаючи вкладки платити, право на **„посмертну"** запомогу **втратили.** Тепер уже майже половині **членів** загрожує тасама **небезпека,** то є утрата членства через **неможливість** плачення вкладок, а й родинам — втрата обезпечення. Многі з них останками сил, зглядно **фондів, придержуються** ще своїх **зобовязань** (плачення вкладок), **в надії,** що головна управа **знайде спосіб,** який загал-організація ухвалить, а яким можна би, не зважаючи на теперішне безробіття і неможливість плачення вкладок, задержати членів дальше в обезпеченню і членстві; такий спосіб, що й на будуче помагав би членам задержатися в членстві, не вважаючи на безробіття, яке кожного на старости літ чекає.

Сподівання членів.

І хоч усі на такий рід обезпечення не платили і знають, що в такім роді, де обезпечення оплачується „наперед", щоби було „безплатним" тоді, коли перестається вкладки платити, мусять бути вищі вкладки, щоби це все оплатити. Члени повірили, що знайдеться спосіб виміни старого роду на новий з **таким кредитом для старих членів,** який з їх дотеперішних вкладок довголітньою солідною і чесною господаркою можна було заощадити, а тепер пропорціонально до його вкладу **кождому** членови можна приділити.

Такі сподівання вийшли з того, що в тій справі на протязі майже цілого року з боку головної управи оголошено і зроблено.

Головна управа не пожаліла надзвичайного труду, щоби такий плян реформи зладити, і предложила його членам так, щоби **всі** могли якнайлекше зрозуміти.

Плян реформи.

Плян тої реформи вимагає, щоби старий контракт **скасувати,** а на його місце **зобовязатися** новим, бо доки старий контракт буде в силі, доти все лишиться по старому.

Хто має рішати.

Тому, що стара умова була зроблена поодинокими членами з одної сторони і грамотою, виданою головною управою на підставі **уповноваження** та в імени загалу-організації з другої сторони, так тепер не хтось інший, а тісамі сторони та на підставі такогосамого уповноваження могли би формально і леґально старий контракт скасувати, а на те місце зообовязатися новим.

Одна з тих сторін, а саме **поодинокі** члени, зрозумівши як слід предложений плян, є в можности негайно рішати, чи нова умова і грамота-катракт для них корисніші тай евентуально сейчас після власної волі до виміни голоситись. А друга сторона, себто головна управа мусить вперед отримати на це уповажнення від загалу членів — організації.

І тому, заки члени зможуть до виміни приступити **поодиноко,** мусять вперед загальним голосуванням (референдум) дати потрібне уповажнення головній управі реформу після предложеного пляну переводити.

Референдум.

Загальне голосування (референдум) згідно з правилом статута організації вирішить справу більшістю голосів членів у відділі і більшістю відділів „за" або „проти" реформи. І тому від ухвали більшости членів у відділі буде залежати, чи відділ заявиться „за" чи „проти", а від більшости числа відділів, які заявилися „за" або „проти", буде залежати, чи головна управа буде могла вважати старий рід сейчас скасованим щодо принимання нових членів, а старим буде могла вимінювати на новий після того, як вони до цього будуть добровільно зголошуватися.

Фінансова сила орґанізації.

Головна управа звертає увагу всьому загалови членів і підчеркує, що **організація** є в можности дальше вповні виконувати старі „посмертні" зобовязання супроти поодиноких членів, та що зі сторони організації покищо нема причини до наглої і примусової виміни старих зобовязань на нові. Тому головна управа предложила плян не примусової, але **добровільної** виміни, достроєний до потреби **поодиноких** членів, а з огляду на продовжуючеся безробіття розложений на час двох років. Після цього пляну **реформу** перевести можна без поспіху і замішання, та без примусу, в міру того, як поодинокі члени самі добровільно старий рід обезпечення виміняють на новий рід, у якім скористають з кредиту за дотеперішне плачення вкладок і на будуче будуть мати забезпечення, заплачене наперед.

Загроза на будуче.

Та заразом головна управа звертає увагу на те, що хоч у цю пору організація стоїть матеріяльно так добре, що наглої і примусової реформи не мусить переводити, а, переводячи тепер, може дати членам кредит з заощаджених фондів, як це теперішній плян осібними табелями для кождого члена показує, то **після** двох років, то є після реченця, теперішнім пляном обнятого, скорше або пізніше може статись те, що вже сталося в інших того роду організаціях, а саме, що треба буде з конечности реформу старого роду обезпечення переводити, **але не буде можливо старим членам такий, як тепер, кредит дати, або й жадного. Це буде залежати від того, який тоді буде маєтковий стан організації.**

Що радить головна управа.

І тому, в передбаченню всіх майбутних можливостей, головна управа **по щирости радить усім** членам по можности якнайскорше, а не пізніше як до двох літ, після предложеного пляну, зі старого роду обезпечення до нового перейти, не ждучи, аж конечність до того примусить. Бо тільки таким чином **кождий** член скористає **з кредиту** за свій дотеперішний **вклад** і загарантує своє обезпечення на будуче, а **всі разом покладуть** нові, тривкіші підвалини цілій організації. **Таким чином** не лише **задержиться в кращім обезпеченню старих членів,** але лекше буде **приєднувати** нових.

Доманання повновласти.

Одначе без огляду на те, чи хто мусить сейчас **старий** рід покинути і перейти **до нового,** чи того додумається пізніше (в протягу двох років), **загал** членів У. Н. Союза **мусить якнайскорше рішити,** чи цею реформою мається сейчас ратувати ті тисячі членів, котрі вже тепер втратою членства є загрожені і цеї реформи як „останньої дошки ратунку" нетерпеливо очікують.

Тому то кождий член, не обовязуючи себе самого, **повинен голосувати** з іншими, щоби спільно більшістю **голосів** одобрити предложений плян і дати повновласть головній управі його переводити або відкинути.

Дорогі Браття і Сестри, Члени У. Н. Союза!

Отсим звертаються до Вас, як до загалу-орґанізації, за посередництвом головної управи передовсім ті старі члени, котрі довгими роками совісно сповняли свої членські обовязки і надіялися їх дотримати аж до смерти тай солідарністю і матеріяльним вкладом в першій мірі причинитися до теперішньої моральної і матеріяльної сили У. Н. Союза, а тепер не з власної вини опинилися перед загрозою втрати членства і всіх прав до орґанізації, якою вони ціле життя дорожили. Їх приватні засоби, а й місцеві льокальні каси зістали вичерпані. Вони не хочуть „чужого", а лише малої частини „свого", тай не тому, щоби те, що вони зложили, „розібрати", а тому, щоби при орґанізації вдержатись і разом зі своїми дітьми цю орґанізацію дальше будувати.

Цею відозвою звертаються до Вас, як загалу-орґанізації, також ті, члени, котрі хоч до цеї пори ще дальше виконують приняті на себе зобовязання платити аж до смерти, під загрозою з місяця на місяць, що вразі незаплачення одної вкладки мусіли би членство і обезпечення родини втратити, бо воліли би незначно більшою вкладкою тої загрози раз на все позбутись тай бути обезпеченими навіть тоді, коли перестануть вкладки платити, діставши кредит за своє дотеперішне плачення та збільшаючи той кредит дальшими вкладками, щоби в потребі колинебудь пізніше ним покористуватися.

Цею відозвою головна управа звертається прямо до всіх членів. Не пожалуйте труду розпізнати предложений плян реформи, бо в ній є **користи для кождого члена** поодиноко і всіх разом. Реформа має завести новий рід обезпечення, який, хоч має дещо більшу вкладку, однак не є дорожчий, але таньший, бо за надвишку дає більше продовження обезпечення, ніж це можна теперішніми цілими вкладками заплатити. Хто виміняє старий рід обезпечення на новий, той позбудеться вічної загрози суспендації за неплачення вкладок, бо не лише сейчас дістане кредит на безплатне продовження свого обезпечення, але й дальше, чим довше буде платити, тим дальше наперед буде мати заплачено і втрати обезпечення через безробіття не буде мусів лякатися.

Головна управа зробила все, що було в її можности, а тепер приходиться Вам, Браття і Сестри, Члени У. Н. Союза, предложений плян одобрити або відкинути. Тож, рішаючи цю справу, не забувайте, що від нікого іншого, **тільки від Вас самих залежить,** чи тисячі членів будуть для орґанізації вратовані, чи відійдуть з жалем, а може й з проклонами. Беріть отже на себе відповідальність і рішайте так, як Вам це Ваш власний розум і власна совість подиктують.

ЗА ГОЛОВНУ УПРАВУ У. Н. СОЮЗА:

Микола Мурашко, г. предсідатель; **Василь Гришко,** г. містопредсідатель; **Юлія Баволяк,** г. містопредсідателька; **Іван Каштанюк,** г. рек. секретар; **Роман Слободян,** г. фін. секретар; **Василь Левчик,** г. касієр; **Петро Мацїйовський,** управитель „Свободи"; **Онуфрій Шараварко, о. Григорій Пипюк, о. д-р Володимир Клодницький,** г. контрольори; **д-р Микола Клим, Інж. Володимир Малевич, Теодор Михальчук, Стефан Заблоцький, Стефан Слободян, о. Володимир Сполітакевич, Павло Стадник, Анна Боївка і Марія Розоміло,** головні радні.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОЇ КОЛЬОНІЗАЦІЇ.

Я нижче підписаний, читаючи точно часопис „Свободу", орган У. Н. Союза, між іншим вичитав у 253 ч., з 29 жовтня ц. р. дуже інтересну резолюційну заяву Виконавчого Комітету Обєднання Українських Організацій в Америці в справі української кольонізації й довороту безробітних на землю. Тому, що та справа являється якраз на часі теперішнього безробіття, я хочу дещо написати. А що орган У. Н. Союза поміщує думки кождого члена, а часом і симпатиків, котрі своїми думками і порадою дають дуже інтересні питання, зазиви і відповіди, яких не маємо в інших часописах, тому газета „Свобода" стає популярним часописом, яким славиться не тільки членство У. Н. Союза, але й увесь загал української іміграції ним дорожить і його шанує.

Серед маси преріжних справ, порушених „Свободою", я завважив справу кольонізації. Сею справою, на мою думку, повинно членство якнайгорячіше заінтересуватися, бо тут іде про справу великої ваги. Нею повинні занятися всі українські організації і їх управи.

Як ми приїхали до Америки й розглянулись надобре, то побачили й переконалися, що нам треба, хочби лише на короткий побут в Америці, себе якось забезпечити на випадок нещастя, яке в Америці на деннім порядку. Як уміли і як розуміли наші піонірі, так вони й зробили. Створили організацію й назвали її тоді Руский Союз. Організація рікрічно росла в силу, поважніла, шляхотніла, а по 20 роках приходить до могутньої сили.

Колись молоді іміґранти — вже постарілися. Вже нас зачинають заступати наші діти. Нас, старших батьків, викинено з майнів і з ріжного роду індустрій. Багато з нас, ще не дуже то в глибокій старости, опинилися на ласці дітей, а багато на ласці американських властей. Перейшов наш молодий вік, мов одна доба. Як були роботи, було все: були забави, патріотичні підприємства, тощо. Все думалося про більші здобутки, а про злі часи ніхто думати не хотів.

Але сталося те, чого ніхто в Америці не сподівався. Настало велике безробіття, прийшла кріза, якої ніхто в Америці не памятає. Правда, були й давніше злі часи, але не було стільки мільонів безробітних.

Нині ми вже поважно зачинаємо думати над проблемою, що буде дальше. Сьогодня вже й великі знавці отверто говорять, що хоч часи і поліпшаться, то робіт вже для всіх не буде, а особливо для нас, старших іміґрантів. З іміґрантів, що опинилися нині без роботи, мало котрий дістане назад роботу, бо цю роботу займе вже молодша ґенерація. Ми останемось надальше безробітними і будемо тягаром, як не своїх дітей, то цілої суспільности. А чим тоді оплачувати свої асекурації, морґечі, текси і т. д.?

А треба нам знати й те, що наші діти — теж діти робітників, а не заможників, вільних господарів, як ми були в краю у наших родичів. Там кілька морґів ґрунту давали часом життя навіть чисельній родині.

Наші діти, які є дітьми робітників, не є всилі отримувати нас як родичів.

Тут стає ясно, що ми, старі іміґранти, мусимо взятися до ще одної орґанізації, а саме до орґанізації нашої кольонізації. Ліпше нам звернутися в індустрію рільничу, ніж нарікати на злі часи й чекати, що дальше буде. Буде те, що ми, як нарід створимо. Мусимо обдумати якісь способи, щоби ми могли таку сильну кольонізацію створити.

Нам треба закупити кільканацять тисяч акрів землі. Не конче в одній місцевости. Можна в кількох місцевостях таку землю виарендувати. Землю треба відтак в порозумінню з членами орґанізацій розпарцелювати, по кількадесять акрів на родину, на сплати.

Це не новий проєкт. Нині всюди люди однаково про це думають. Вийдіть на вулицю. Зійдеться кілька робітників до купи і що від них чуєте? Все одно: От щоби так чоловік мав кілька акрів виплаченої землі, — то не булоб жадної гризоти. Булаб хоч яка робота при домі.

На мою думку, іміґрація Українців вже дала неодин доказ гарного народнього діла. Нашими заходами створено наші українські громади, побудовано величаві церкви, школи, народні доми, кілька запомогових орґанізацій, хори, аматорські кружки, українські танки — просто, створено на вільній землі Вашингтона українську культуру й мистецтво.

Як показується, тепер на нас припадає створити ще й своє господарське економічне рільництво, садівництво, пчільництво, городництво, одним словом: постаратись нам треба лишити по собі своїм дітям основи матеріяльного існування.

Тих кілька точок я вважав потрібним дати під увагу громадянства. Ліпше воно буде над тим подумати, ніж сидіти безчинно і чекати голодової смерти в такім богатім краю, як Америка.

Василь Шанайда,
Дітройт, Міш.

—o—

IMPRESSION OF MR. PANCHAK'S EXHIBIT.

At the Ukrainian National Home, M. Panchak's art exhibit has caused wide coment. This Ukrainian artist has achieved very striking results in several of his paintings, showing a sincere and pain staking personal effort. The artists originality is displayed not only in form but more so in decorative method.

Mr. Panchak shows his individuality more in the abundant and excellent landscape pictures which have imagination and vitality, with considerable charm. The one appealing to me most was that of a Ukrainian girl sitting at a spinning wheel. In this picture of the moment the artist has tried to express by sharp, plangent contrasts of light and shade his own individual idea in which he has thoroughly succeeded. It is tender with a subdued brilliance that gives little hint of its technical origin but gathers to itself the spectator's whole attention with its persuasive charm.

All of the canvases depicting landscapes are sensible and sensitive. In this type of work the artist excels. The subtle coloring of its delicate features is frequently indicative of a human sympathy and understanding. In his portraits he isn't so succesful; though pleasing in color some lack vitality. Further study would no doubt reveal his latent powers and individuality.

In the New York Times the Ukrainian artist, Mr. Panchak, has had very favorable comment. And also the French magazine Les Artistes D'Aujour' Hui has written with enthusiasm concerning several of his pictures in a more modern vein.

I'm sure it would be worthwhile for everyone to come and see this gallery of paintings. Mr. Panchak is trying to break away from the mechanical way of painting and has tried to put more of his individual ideas in them. Any comments on this score would surely be appreciated by the artist. He will reach his own if he keeps on by putting his ideas in the way his talent shows best.

M. H.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, член Тов. Івана Франка, від. 103 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку всім головним урядникам за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі мені стали помічю в моїм лихім положенню. Таксамо дякую сердечно відділовим урядникам за їх труд. Дай Боже, щоби наш батько Союз зростав у могутню силу.

Іван Барниляк,
Мілвокі, Віс.

На бенкеті бесідник закінчив промову довшою цитатою. Коли він сів уже, каже йому на вухо сусід: „Одначе Шевченка ви трохи перекрутили!" — „Це нарочно я так зацитував, щоби люди не думали, що я щойно вчора вивчив його!"

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIANS TO MARK FOUNDING OF FIRST REPUBLIC.

Memorial services at St. Peter, Paul's Church Tomorrow Afternon.

Ukrainians of Cohoes tomorrow will commemorate the 14th anniversary of declaration of Ukrainian Independence.

After collapse of Austro-Hungary in 1918, the Ukrainians in Galicia, a province of Austria, proclaimed on November 1, 1918, the independent, Western Ukrainian Republic. They occupied Lemberg, a historic Ukrainian city, and made it capital of the republic. They organized a Ukrainian army and a Ukrainian government.

Early in the spring of 1919, they joyned with the Ukrainians in former South-Russia, who after Russian debacle declared their independence from Russia. Together they formed the Ukrainian National Republic, comprising all the territory inhabited by Ukrainians in Austro-Hungary and Russia.

But they had to fight against overwhelming odds. They army of Western Ukraine was driven by a Polish army from Galicia into Russia. There together with the Ukrainian army in Russia, they were almost wiped out in continuous battles with Polish, the Denikin and Red armies. Typhoid fever did the rest.

The final act of tragedy came when the Council of Ambassadors in 1923, let the Polish Republic occupy Galicia, Western Ukraine.

The Ukrainians in Russia, defeated by the Bolshevists, were incorporated in Soviet Russia as Soviet Ukrainian Republic.

By the pact of Riga, after the Polish-Bolshevist war, and by a recent "non aggression pact" between Soviet Russia and Polish Republic, respective governments recognize mutually their present frontiers.

Thus they made occupation of Ukrainian territory, in their opinion, permanent and legal.

Tomorrow in the Ukrainian Catholic church on Ontario street, memorial services for those who made supreme sacrifice for Ukrainian freedom, will be held at 3 p. m. At 4 p. m. a concert and speeches suitable for this occasion, will be given in the church hall. A collection will be taken for the benefit of the Invalids of the Ukrainian Army.

(**Cohoes American**, Cohoes, N.Y., Saturday Evening, Nov. 5, 1932).

—o—

UKRAINIANS HERE VOTE TO PROTEST TO LEAGUE.

Adopt Resolutions Assailing Poland for Inhuman Treatment of People.

Resolutions protesting to the League of Nations against the Polish Government for its alleged inhuman treatment of Ukrainians under its rule were adopted by a mass meeting of 300 citizens of Ukrainian descent yesterday afternoon in Unity Hall, Potters avenue. The resolutions appeal for a revision of procedure affecting national minorities. A copy will be sent to the Secretary of State of the United States.

The resolutions demand that "the wholesale massacre of the Ukrainians in the State of Polissia" be stopped and that restitution be made for property losses. They also demand that an international commission investigate the conditions.

Prefacing the resolutions are charges that Poland has denied guaranteed home rule rights in Eastern Galician Ukraine and that a reign of terror has been accompanied in 1930 and this year by physical ravages on the people and their property. The motion charges that 11 boys were hung last August in the town of Provosk, and that floggings and cruel imprisonments have been rife. It charges that confiscatory taxes have been imposed and that land has been given to Polish military colonists.

Speakers at the meeting were Taras Zachodnyk, Theodore Francis Green, Democratic candidate for Governor; and Nick Nowack, who spoke in the Ukrainian language, John Worona and John Mochnacky acted as secretaries and Andrew Sydor presided.

(**The Providence Journal**, Monday, November 7, 1932).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ДВА ГІПСОВІ МІЦКЕВИЧІ.

Варшавські газети принесли опис отсеї пригоди, що сталася в якімсь провінціональнім містечку в бувшій Конгресівці. До магістрату того міста податковий секвестратор прислав такий рапорт:

„Як я прийшов на місце, не застав рестанта, тому задля вирівнання залягаючих податкових належностей у сумі 1,845 золотих 1 сот. і коштів отсеї екзекуції в сумі 75 зол. 32 сот., або разом 1,920 зол. 33 сот., заняв я два гіпсові Міцкевичі й один фотель, бо в хаті рестанта, не було ніяких інших рухомостей. Та після докладного комісійного розслідження один із Міцкевичів виявився Словацьким, а фотель, кімнатним кльозетом. Тому, що такий вище названий кльозет є предметом щоденного вжитку, віддано його назад рестантови. Вище названі заняті та спростовані як вище Міцкевичі продано на місці за 23 сотики, тому до заплачення остається 1,920 зол. 10 сотиків".

—o—

КОЛИСКА ЛІЧНИЦТВА В СТАРИННОМУ ЄГИПТІ.

Єгипет є історичною вихідною точкою для всіх студій, що займаються лічництвом. Усе, що було написане на цю тему, а що знали вже в часах старинного Єгипту, міститься в рукописі, який знайшли в 1862-ому році. Відомий цей рукопис під заголовком „Папірус Смит". Текст того папірусу вповні переклав щойно тепер недавно професор Джеймс Генрі Брет. Це один із найцікавіших викладів лікарської науки старинних Єгиптян. Твір цей виключно присвячений ранам і зломанням, отже хірургії. Автор нотодить 48 припадків, означує кожен не лише назвою, а подає також діягнозу, прогнозу й спосіб лікування.

Цікаво пізнати тодішні засоби лікування, що не так дуже ріжняться від сьогоднішніх. Легкі рани перевязували звичайною перевязкою, береги більших ран приближували при помочі мяса, найтяжчі рани зшивали нитками.

Проти запалення, та щоби пухлина зникла, старинні Єгиптяни прикладали сире мясо. (Цей спосіб відомий і сьогодні в народньому лічництві).

Антисептичним засобом була для Єгиптян спеціяльна масть, яку робили з муки та вивару ріжних ростин.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жіночий Відділ Демократичного Клюбу в допомозі Світовій Виставі в Шікаго.

Дня 1. жовтня жіночий відділ клюбу скликав місячні збори, на котрих було подано проект у справі помочі на павільон на виставі. Присутні на зборах жінки висловили ріжні свої думки, яким способом горожанкам Злучених Держав не лишитись позаду і бодай хоч одну цеглку доложити до української участи на виставі.

Секретарка відділу подала думку, щоб уряджувати балі протягом зими, а всі доходи складати на ціль вистави. Однак не дуже ту справу поперто, а виринула нова думка, більш пожиточна. Членкці заявились і згодились, щоб кождого тижня давати чайні вечері з доходом на ту ціль за вступом 25 центів. Це принято з одушевленням і вибрано комітет, котрий мав порозумітися з мужеським комітетом у справі одного такого вечера в кождому тижні. Екзекутива клюбу визначила кожду середу вечером відступити для чайного вечера. До цього часу були вже два такі вечери. Перший уряджено 6. жовтня, на який прийшло до 25 осіб. Вечер почався дуже весело. Предсідателька пані Ю. Ярема, візвала членкці, щоби по дві занялись добровільним печивом, на що всі згодилися й почали приносити по черзі печиво кождого тижня. Паню Корнат вибрано касієркою. Перша збірка принесла $6.75.

Тому, що Жіночий Дем. Відділ є членом Союза Українок, то був прочитаний новий статут, котрий прислала голова Союза Українок. Потім адвокат М. Радик дав короткий звіт з біжучих і політичних справ. Горожанки з цікавістю вислухали звіт п. М Радика. Адвокат М. Пізнак говорив у справі виборів і пояснив, на кого і як голосувати. Після того слідував чай з ріжними присмаками, які зладили членкці.

Підчас чаю відбулась мала концертова програма. Пані Емілія Корнат відспівала пару гарних пісень у супроводі гри на пяні панни Емілії Кузів. Цим вечером усі присутні були дуже захоплені. Другий такий вечер відбувся 13. жовтня, на якому було значно більше число гостей. Того вечера обговорювали справу участи в принятті пані Рузвельт, яке уряджували чужинецькі демократичні клюби, та про розвій жіночого відділу й про уряджения ріжних підприемств на будуче. Потім пан Гаврилко говорив про відгадування чужих думок, що всі весело слухали. Касієрка перевела збірку й зібрала $9.75. Підчас чаю відбувся імпровізований концерт, у якому брали участь пані Корнат і панна Емілія Кузів. Пані Авраменко, адвокат Пізнак і всі присутні співали гармонійно, пані О. Лотоцька співала й грала „Родимий Краю". Забава затягнулася до пізної ночі.

Бажаємо, щоби й інші жіночі товариства пішли за нашим приміром, щоб своєю лептою помогти такому великому ділу як Шікаговська Вистава, що принесе славу Українцям. Як каже народня поговірка: „громада по нитці, а бідному сорочка".

Марія Ленчук,
писарка жіночого відділу Демократичного Клюбу в Ню Йорку.

Невдячність.

Жидівка вийшла з дочкою над море. Дочка купається. Нараз тратить землю під ногами. Молодий чоловік, що бачить, як дівчина потопає, роздягається і скаче в воду, щоби ратувати її. Після довгих хвилин вижидання виносить дівчину живу з води. Всі ґратулюють юнакови, що вратував дівчину, лиш одна мати ні. Воня глядить на нього холодно, а вкінці каже:

— Трохи задовго були ви під водою з моєю дочкою!

—o—

Подруже вибирається в подорож до Парижа. На ґвавт стараються відсвіжити знання французької мови.

— Що скажемо, наприклад, як схочемо напитися води? — питається жінка.

— Ну, дуже просто: Аве ву... аве ву... Або ти вже не маєш по що інше їхати до Парижа, лише по воду?!

ЧАРОДІЙНИЙ ДИВАН.

Ріжнородність це, по старій пословиці, корінь життя, а така ріжнородність є якраз правдивим коріне у радіовій забаві. Визначний примір у радіовій програмі передає Локі Страйк у своїй радіовій годині.

Чародійний диван цеї програми три рази тижнево переносить до міліонів хат по цілих Злучених Державах музику передової світової орхестри. В додатки до музики через ці славні орхестри кождого вівтірка у вечір чародійний диван приносить до радіо слухачів славні драматичні події, які викрили агенти Департаменту Справедливости Злучених Держав. Кожда драма є правдивою історією, взятою з рекордів розслідчого бюра Злучених Держав. Зі зрозумілих причин уживається в них видуманих імен.

В четвергові вечері чародійний диван передає радіо-слухачам дуже комічні, гумористичні історії модерного Барона Мінхавзена. Правдиве імя барона є Джек Перл. Його гумор „Чи ти там був"? стався радіовою сензацією.

В суботніші вечері чародійний диван передає любителям пісень голос Евеліни Герберт і Роберта Голдса, який співає незабутні пісні з оперет. Ті добре знані співаки своїми чарівними голосами переносять слухачів з робучого дня світа до краю романтичного.

Тому то є ясно, що вироблювачі Локі Страйк, які влаштовують ці програми, докладають усіх сил, щоби дати радіо-слухачам якнайліпшу програму на радіо, бо вони не лишають нічого невикінченим у їх змаганнях, щоби дати курцям ліпшу, чистішу і правдиву лагідну цигаретку.

Виробпювачі Локі Страйк уживають тільки найліпших тютюнів у виробпюванню цеї популярної цигаретки. Але це не вияснює, чому люди всюди в цьому краю узнають Локі Страйк за правдиву цигаретку. Коли тютюн є вичасуваний, тоді піддається його процесови праження, до якого належить і вживання позафіялкових промінів, бо виробпювачі Локі Страйк признають, що сира природа рідко коли є лагідна. У ваших теперішних Локіс нема сирого тютюну, бо вони є пражені.

Процес праження був створений виключно тільки для Локі Страйк, і ніякі інші цигаретки цього не мають. Тому то Локі Страйк є загально признана правдивою лагідною цигареткою.

Не диво, що чародійний диван приносить вам таку розкішну радіо програму. Така добра цигаретка заслугує на найліпшу радіову забаву і виробпювачі Локі Страйк безперестанно стараються дати якнайліпшу програму на радіо, яку тільки можуть знайти. (Огол.)

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ДО КОНТЕСТУ на РАДІО БАЛІ також зголосився литовський мішаний хор з Брукліна. Будуть співати на українській годині Сурми 20-го с. м. Вони прийдуть на баль в національних строях. Чи вже маєте тікети, може не вистарчити. Пишіть, або заходіть. Сурма, 103 Аве. А, Ню Йорк. 266

ДО ВИНАЙМУ

4 гарні кімнати, часть з улішненнями. Рент таний. Голоситися: 266
JANITOR,
208 — 9th St., Jersey City, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН МОЖНОВЛАДЕЦЬ ДЖУНГЛІВ. (3)

Наляканий Тантор поспішав у глибину джунглів. За ним бігли інші слони, стараючися вратуватись від лютих людей. Вони на своєму шляху ламали дерева й торощили кущі, лишаючи широкий шлях по собі. Тантор так був занятий тим, щоб вивести своїх приятелів з небезпеки, що не відчув, як з нього впав його приятель і пан — Тарзан. Він не знав, що Тарзан лежить на землі безпомічний, залишений на ласку спільних його й слонів ворогів.

Два Араби з чорним слугою поспішали до того місця, де відпочивали слони. Вони надибали слід утікаючих слонів і ним подалися далі, сподіваючися, що може десь знайдуть пораненого слона. Фад побачив на землі Тарзана. „О, Аллах! Я думав, що вбив слона, а я вбив християнина-собаку!" Тимчасом Араб і слуга наблизилися й спинилися перед лежачим на землі Тарзаном. Мотлоґ, розглядівши й обшукавши Тарзана, заявив, що він ще не вмер.

„Я скінчу з ним!" — сказав сердито Фад, дістаючи зза пояса ніж. „Сховай свій ніж назад!" — наказав Мотлоґ. „Ми ліпше його доставимо до нашого шейка, який рішить, чи вбивати його, чи що інше зробити з ним. Він має мязи великана, то пригодиться може його сила й нашому шейкови". В той час Тарзан трохи поворохнувся. Фад це побачив і закричав до слуги: „Скорше його вяжи! Та вяжи міцно, щоб не вирвався з пут, бо тоді ми його не втримаємо!"

Міцним шнуром, на який привязують Араби своїх верблюдів, скрутили Тарзанови руки й ноги. Поволі Тарзан прийшов до свідомости. Він побачив себе в оточенню невідомих людей і рівночасно почув, що скручений міцно за руки і ноги. Він дивився на своїх ворогів зором льва. Пізнав, що це мисливці за слоновою кістю. „Чому ви мене звязали?" — запитав він по арабському. У відповідь Араби лише насміхалися з нього.

—o—